

KEHITTÄMISPAJA 4

26.08.2025

Monitoimijainen sosiaalityön toimintamalli ja sen kehittäminen

Katja Surakka (tutkija, erikoissosiaalityöntekijä, Pohjois-Savon hyvinvointialue)

Sara Ramstadius (kehittäjäsosiaalityöntekijä, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue)

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

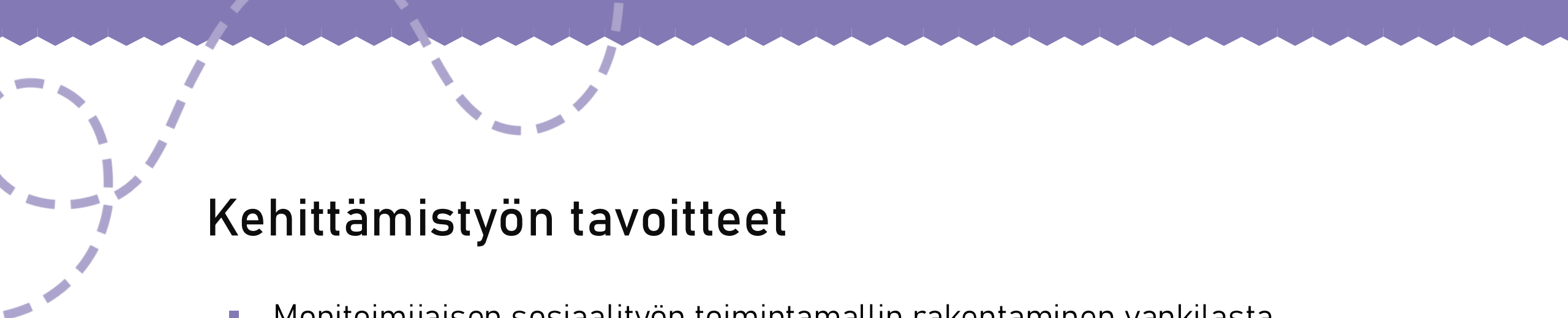
UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Pohjois-Savon
hyvinvointialue

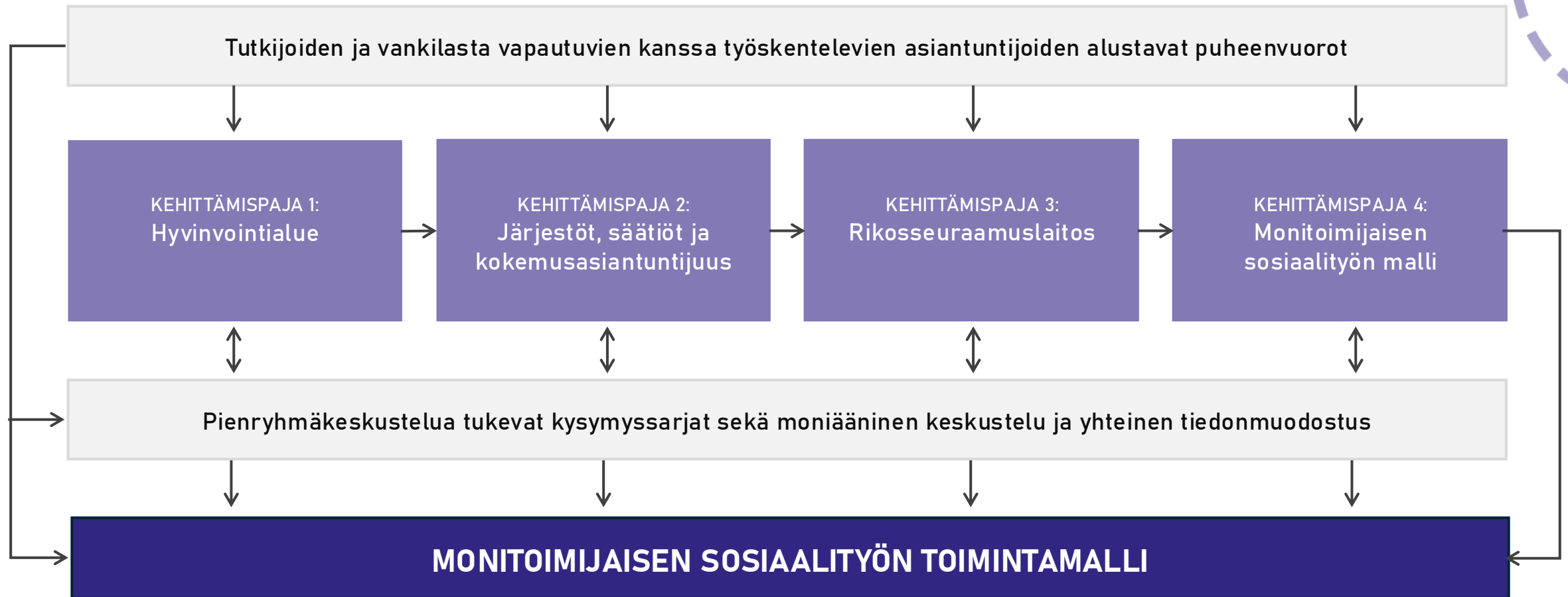
Kehittämistyön tavoitteet

- Monitoimijaisen sosiaalityön toimintamallin rakentaminen vankilasta vapautuvan asiakkaan rikollisuudesta irrottautumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tueksi
- Tutkimusperustaisen työkuulttuurin luominen hyvinvointialueille
- Tutkimushankkeessa tuotetun tutkimustiedon vieminen hyvinvointialueiden työkäytänteisiin
- Käytännön muutoksen aikaan saaminen alueen monitoimijaiseen sosiaalityöhön yhteiskehittämisen keinoin
- Eri toimijoiden ymmärryksen lisääminen rikostaustaisten asiakkaiden erityiskysymyksistä ja digitalisaation luomista mahdollisuuksista

Kehittämispajat

- Tutkimushankkeen aikana järjestettiin neljän kehittämispajan sarja. Samansisältöiset kehittämispajat järjestetään sekä Pohjois-Savon että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella.
- Kehittämispajat rakentuivat tutkijoiden ja vankilasta vapautuvien kanssa työskentelevien asiantuntijoiden alustavista puheenvuoroista.
- Pienryhmissä käytävää keskustelua ohjasivat etukäteen määritellyt kysymykset, jotka perustuivat alustaviin puheenvuoroihin, toimintamallin kehittämisen kannalta keskeisiin kysymyksiin sekä aiempien pienryhmäkeskustelujen havaintoihin.
- Pienryhmät jaettiin satunnaisesti siten, että jokaiseen pienryhmään pyrittiin saamaan osallistujia eri hyvinvointialueilta, eri sidosryhmien edustajia sekä kokemusasiantuntijoita
- Ryhmäjaolla tavoiteltiin mahdollisimman tasavertaista osallistumista yhteiseen tiedontuotantoon, moniäänistä keskustelua ja siten mahdollisuuteen vaihtaa ja hyödyntää osallistujien erityistä osaamista ja kokemustietoa.

Yhteiskehittäminen kehittämispajoissa

1. Desistanssi ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kysymykset

- Ensimmäisen kehittämispajan tavoitteena oli:
  - Lisätä hyvinvointialueiden tuottamaa ymmärrystä siitä, mitä desistanssi, rikoksista irrottautuminen ja yhteiskuntaan kiinnittyminen ovat hyvinvointialueen työn näkökulmasta
  - Vahvistaa digitalisaation roolia ja mahdollisuuksia monitoimijaisessa yhteistyössä
- Puheenvuoro: Teemu Rantanen – Mitä desistanssi on?
- Puheenvuoro: Mari Suonio – Sosiaalityön interventiot, käytännöt ja menetelmät rikollisuudesta irrottautumiseen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tukena
- Puheenvuoro: Hanna Rantala – Monitoimijaisuuden merkityksistä

1. Desistanssi ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kysymykset

- Vankilasta vapautuminen tunnistettiin merkityksellisenä vaiheena rikollisuudesta irtaantumiselle ja yhteiskuntaan kiinnittymiselle
- Moni kehittämisspajaan osallistunut ammattihenkilö korosti (riittävän) ajoissa tehdyn yhteydenoton ja jo vankeusajalla aloitetun asiakkuuden/työskentelyn merkitystä.
  - Vankilasta vapautuvan asian tulisi vireytyä ajoissa hyvinvointialueella, jotta asiakkaan palvelutarvetta voidaan arvioida sosiaalihuoltolain edellyttämässä laajuudessa ennen vankeusrangaistuksen päättymistä.
  - Tärkeää, että heillä (hyvinvointialueella työskentelevillä) on riittävästi aikaa vapautuneen kanssa työskentelylle vankeusajalla ja vankeusajan jälkeen.
  - Vankilasta vapautuva voi kokea epäluottamusta palvelujärjestelmää kohtaan ja hänellä voi olla aikaisempia kielteisiä kokemuksia palvelujärjestelmästä ja sen työntekijöistä. Aiemmat kielteiset kokemukset voivat vaikuttaa luottamuksellisen ja vastavuoroisen (asiakas-työntekijä-)suhteen luomiseen. Luottamussuhteen rakentaminen vaatii (ammattihenkilöltä) aikaa, pitkäjänteisyyttä sekä vastavuoroisuutta
  - Tämän lisäksi on tärkeää, että hyvinvointialueella on tosiasiallisesti asiakkaan tarpeita vastaavia palveluja saatavilla. Eri palvelujen jonotuskäytännöt voivat aiheuttaa kohtuuttomia viivästyksiä palveluihin pääsyssä - erityisesti vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa.

1. Desistanssi ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kysymykset

- Moni vankilasta vapautuva voi hyötyvä monitoimijaisesta verkosto- tai yhteistyöstä. Vankilasta vapautuvan tuen tarve, toiveet ja elämäntilanne vaikuttavat siihen mitä toimijoita asiakkaan (palvelu)verkostoon ja yhteisiin palavereihin kutsutaan.
  - Ammattilaisten ja muiden toimijoiden muodostama verkosto voi turvata riittävän asiantuntemuksen ja osaamisen vankilasta vapautuvan tukemiseksi ja palvelujen järjestämiseksi.
- Tärkeää, että ammattihenkilöllä on riittävää osaamista ja ymmärrystä muun muassa rikos- ja vankeusajan prosesseista. Erityisesti vuorovaikutus- ja työmenetelmäosaamisen tärkeys korostui pienryhmäkeskusteluissa.
  - Pohjois-Savon hyvinvointialueella järjestetään työikäisten sosiaalipalvelujen henkilökunnalle Monialainen yhteistyö vapautuvien vankien palvelujen suunnittelussa -koulutuspaketti. Koulutuspaketti käsittää seitsemän (7) tunnin pituista koulutuskertaa.
  - Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella järjestettiin Rikosseuraamuslaitoksen pitämä koulutuskerta keväällä.

2. Kokemusasiantuntijoiden ja järjestöjen rooli yhteiskuntaan kiinnittymisen tukemisessa

- Toisen kehittämispajan tavoitteena oli:
  - Järjestöjen ja kokemusasiantuntijoiden roolin vahvistaminen hyvinvointialueiden työskentelyssä
  - Digitaalinen yhteiskunta ja digitalisaation mahdollisuudet yhteistyön ja valtakunnallisesti järjestävässä tuen vahvistamisessa
- Puheenvuoro: Janika Lindström – Kokemusasiantuntijat ja vapautuvien vankien parissa tehtävä sosiaalityö
- Puheenvuoro: Tepi Salo – Sosiaalityön merkitys kokemusasiantuntijakouluttajan näkökulmasta – mikä sosiaalityössä toimii ja mitä kehitettävää?
- Paikallisten toimijoiden puheenvuorot
  - Pohjois-Savon hyvinvointialue: Setlementti ry, Aggredi ja Mahku sekä Sirkkulanpuisto
  - Vantaan ja Keravan hyvinvointialue: RETS Asiamiestoiminta (Rikoksettoman elämän tukisäätiö)

2. Kokemusasiantuntijoiden ja järjestöjen rooli yhteiskuntaan kiinnittymisen tukemisessa

- Moni kehittämisspajaan osallistunut arvioi järjestöjen ja säätiöiden ylläpitämien ja tuottamien toimintojen vastaavan vankilasta vapautuvan toiveisiin ja tarpeisiin. Järjestöissä ja säätiöissä tuotetaan muun muassa matalan kynnyksen palveluita, joihin vankilasta vapautuva voi osallistua halutessaan.
  - Täydentävät hyvinvointialueen ja kunnan (esimerkiksi työllisyyspalvelut) tuottamia palveluja
- Vapautuva voi hyötyä kokemusasiantuntijuudesta ja kokemusasiantuntijoiden osallistumisesta työskentelyyn vankilassaolon ja vapautumisen eri vaiheissa
  - Kokemusasiantuntijan osallistumista asiakastyöhön pidettiin tarpeellisena ja hyödyllisenä erityisesti tilanteissa, jossa vankilasta vapautuvalla on aiempia negatiivisia kokemuksia viranomaisista tai palvelujärjestelmästä.
  - Moni osallistuja koki työparityöskentelyn työntekijän ja kokemusasiantuntijan välillä toimivana mallina, joka voi edistää luottamuksen rakentumista ja madaltaa kynnystä hakeutua palveluihin.
  - Kokemusasiantuntija osana työyhteisöä

3. Rikosseuraamuslaitoksen rooli yhteiskuntaan kiinnittymisen tukemisessa yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa

- Kolmannen kehittämispajan tavoitteena oli:
  - Yhteistyön vahvistaminen Rikosseuraamuslaitoksen, järjestöjen ja hyvinvointialueiden välillä
  - Digitalisaatiota hyödyntävien monitoimijaisen yhteistyön hyvien käytäntöjen vahvistaminen
- Puheenvuoro: Tuula Tarvainen ja Anne Mättö – Rikostaustaisen asiakkaan hoito- ja palvelujatkumot
- Puheenvuoro: Tarja Juvonen – Kohti digitaalista sosiaalityötä: Mahdollisuudet ja haasteet vankilasta vapautuvien kanssa tehtävässä aikuissosiaalityössä
- Puheenvuoro: Heli Hiltunen – Vankilayhteistyö Keski-Suomen hyvinvointialueen aikuisten sosiaalityössä (Nopsajalka-toiminta)

3. Rikosseuraamuslaitoksen rooli yhteiskuntaan kiinnittymisen tukemisessa yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa

- Kehittämispajaan osallistuneet tunnistivat useita tekijöitä, jotka vaikuttivat vangin palvelupolkuun. Usea tekijä liittyivät vankiin ja hänen kokonaistilanteeseensa (elämäntilanne, motivaatio, sitoutuminen ja tavoitettavuus), vankeusrangaistukseen sekä palvelujärjestelmään ja sen toimintatapoihin. Myös mahdollisilla keskeneräisillä rikosasioille (niiden vaikutus tulevaisuuteen) oli osallistujien mielestä vaikutusta asiakkaan palvelupolkuun.
  - Vankilasta vapautuvan palvelupolku voi katketa yhteyshenkilöiden vaihtumisen ja tiedonkulun haasteiden vuoksi
  - Pienryhmäkeskusteluissa korostui lyhytaikais- ja sakkovankien vaikea asema palvelujärjestelmässä. Työntekijät kokivat, että heillä ei ole (ajallisia) resursseja vastata asiakkaiden nopeisiin, muuttuviin ja usein kompleksisiin elämäntilanteisiin
  - Hyvinvointialueiden erilaiset käytännöt: erilaiset organisaatiot, yhteydenottokanavat ja toimintatavat. '
- Digitaaliset ratkaisut voivat helpottaa yhteydenpitoa ja palveluihin pääsyä, mutta niiden hyödyntämistä rajoittavat hajanaiset järjestelmät ja asiakkaiden puutteelliset välineet.

Suosituksset tutkimustulosten perusteella

Digitaalinen sosiaalityö ja monikanavainen asiointi

- Digitaalinen sosiaalityö tehostaa resurssien kohdentamista, parantaa palvelujen saavutettavuutta, tukee viestintää yhteistyöverkostoissa sekä rakentaa vapautuville palvelujatkumojä (Silvennoinen & Rantanen, 2023; Pink et al., 2022).
- Onnistunut digitaalinen asiakas-työntekijäsuhde edellyttää asiakkaiden pääsyä laitteisiin, palvelujen saatavuutta ja oikea-aikaisten palvelujatkumoiden rakentamista kriittisessä vapautumisvaiheessa (Helsper, 2021; Järveläinen & Rantanen, 2021; Mahlangu & Zivanai, 2023; Reisdorf & DeCook, 2022).
- [...] Digitaalisia palveluja ja monitoimijaista verkostoa hyödyntäen hyvissä ajoin aloitettu valmistelu antaa aikaa miettiä asiakkaan tilannetta yksilöllisesti ja laaja-alaisesti sekä suunnitella konkreettiset tukitoimenpiteet vapautumisen jälkeiselle ajalle. Valmistelujen aikana tulee varmistaa, että vapautuvalla henkilöllä on digitaalisten palvelujen edellyttämä henkilöllisyystodistus sekä vahvan tunnistautumisen välineet (pääsy), lisäksi hänen edellytyksiään käyttää ja hyödyntää digitaalisia palveluja tuetaan yksilöllisten valmiuksien pohjalta (digitaitojen ja motivaation vahvistaminen).
- Digitaalisia palveluja voidaan tarjota sen mukaan, mitä asiakas toivoo ja mikä on hänelle paras vaihtoehto huomioiden se, että kaikilla ei ole edellytyksiä käyttää digitaalisia palveluja tuettunakaan.

Kohtaaminen ja vuorovaikutus asiakastyössä

- Sosiaalityöntekijöiltä edellytetään byrokratian ja humanin kohtaamisen välillä tasapainottelua sekä erilaisten eettisten jännitteiden ylittämistä, missä eri ammatillisten roolien kautta pyritään toimimaan tasavertaisesti, joustavasti, asiakkaan edun mukaisesti, tavoitelähtöisesti ja suhdeperustaisesti (Banks, 2021; Payne, 2014; Rollins, 2019; Rusch, 2020; Trevithick, 2003).
- Sosiaalityöntekijöiden humanilla kohtaamisella, viranomaispositiosta sivuun astumisella sekä avoimella suoralla puheella on mahdollista rakentaa luottamusta, ylittää jännitteitä sekä motivoida asiakkaita pysymään rikoksettomalla polulla (Järveläinen et al., 2021; kts. myös Anderson & McNeill, 2019; Reamer, 2003; Turney, 2018).
- Luottamuksellinen asiakas-työntekijäsuhteen luominen vaatii työtä. Moni asiakas katoaa. Humaanin kohtaaminen, luottamuksen rakentaminen ja suora puhe tukevat luottamuksellisen asiakas-työntekijäsuhteen rakentumista. Kynnystä ottaa yhteyttä uudelleen asiakkuuden päättymisen jälkeen voi pyrkiä madaltamaan, sillä asiakkaan tilanne voi muuttua.
- Perustellaan sosiaalityössä käytetty kontrolli avoimesti ja huolehditaan sen tarkoituksenmukaisuudesta

Sosiaalityön interventiot ja palvelut

- Mitä yksilöllisempiä ja räätälöidympiä on suunnitelmat ja työskentely on, sitä vaikuttavampaa se on asiakkaan näkökulmasta (esim. Larsen ym. 2019; Valera ym. 2017; Bender ym. 2016)
- Palveluiden yhdenvertaisuus, reiluus ja kuuluvuuden kokemus palveluissa ovat tärkeitä palveluihin sitoutumisessa. (esim. Bender ym. 2016; Grady ym. 2021; Whittle 2017; Larsen ym. 2019)
- Ankkuroivat yhteisöt mahdollistavat toimivampia/vaikuttavampia palveluita. Tämä sisältää myös mahdollisimman lähellä omia luonnollista yhteisöä ja asuinalueita olevat palvelut (esim. Fogel 2021; Hagos ym. 2022; Kim & Gayadeen 2021; Kirk ym. 2018)

Nykytila: Käytännöt hyvinvointialueilla

- Hyvinvointialueella ei ole tunnistettavia käytäntöjä vankilasta vapautuvien kanssa työskentelyyn eikä rikollisuudesta irrottautuminen tai uusintarikollisuuden vähentäminen ei ole hyvinvointialueen työskentelyn keskiössä. Tarvitaan erityisiä työmenetelmiä ja palveluita, joissa otetaan huomioon rikostaustaisuus ja riskitekijät.
  - Tunnistavatko sosiaalihuollon ammattihenkilöt jo olemassa olevat käytännöt ja sosiaalihuoltolain mukaisen työskentelyn toimintamalleiksi?
- Verkostoja ei oteta riittävästi huomioon eikä riittävän aikaisin erityisesti palvelutarpeen arvioinnissa, vaikka monitoimijainen verkosto nähdään selkeästi oleellisena työskentelyä tukevana rakenteena.
- Luottamuksellisen asiakassuhteen rakentaminen on haastavampaa kuin muiden asiakasryhmien kanssa

Kiitos!

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Pohjois-Savon
hyvinvointialue